

**ALS
DE
DOOD**

*schilders, beeldhouwers,
fotografen, schrijvers
over verval en
eindigheid*

Els Timmerman
Oasis

Els Timmerman
Oasis

Ton Broekhuis
uit de serie: De bloei voorbij

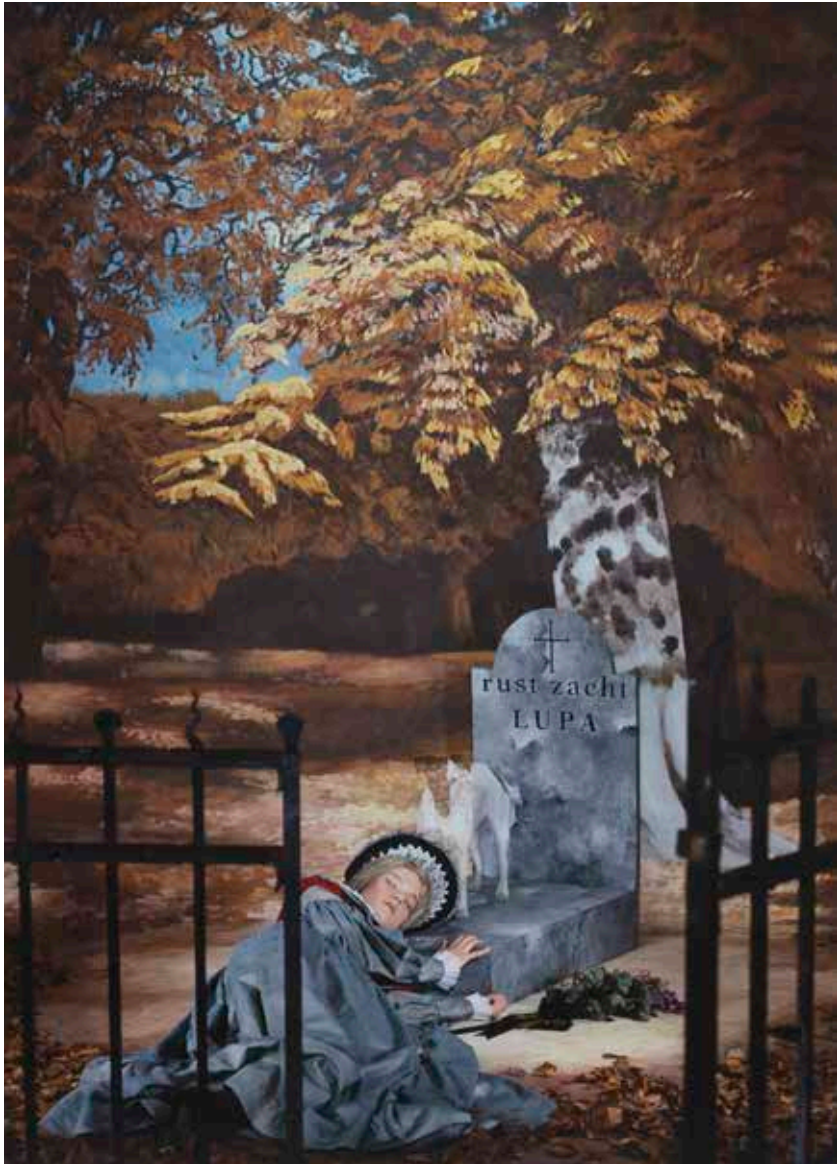
Jan Mankes
Dood vogeltje

Tjarda Sixma
Lupa's hemelvaart

Tjarda Sixma
Rust zacht Lupa

MAMMA

Mijn moeder was de allermooiste vrouw. Ooit, hoe oud ik was weet ik niet meer, zag ik koningin Juliana en koningin Elizabeth samen in een open paardenkoets over het Bezuidenhout rijden. Juliana was ook een mooie vrouw. Zij was koningin. In het echt was zij nog mooier. Zij zwaaide naar me. Zij was vertrouwd voor me. Foto's van haar prijken in kranten en weekbladen. Televisie hadden wij nog niet. Haar beeld was als een icoon in mij geprent. Maar één ding was zeker, mijn moeder was de allermooiste. Haar beeld was me vertrouwd. Haar liefde voelbaar. Elke dag was ze er. Toen mijn vader gestorven was, belde ik elke dag. Meestal ging het om niet veel meer dan 'hallo' zeggen. Het was vanzelfsprekend. Ze was deel van mijn leven. Ze moest naar het ziekenhuis. Ze had een onbekende ziekte. Mijn zus, broer en ik waakten dag en nacht bij haar bed. De laatste nacht probeerde ik te slapen in een klein kamertje vlak naast haar kamer. De slaap kreeg geen vat op me. Voor de zekerheid had ik enkele A4-velletjes meegenomen. Tekenen bracht uitkomst. Geen afleiding. De tekentijd was ik alleen met haar. Ik schrok zo van mijn eigen tekening, dat ik geen aandacht meer kon opbrengen voor haar handen. Tijdens het tekenen was ik heel dicht bij haar. Een nacht van stil afscheid.

Han van Hagen
Moeder op sterfbed

Jan van der Kooi
Dode moeder

Jan van der Kooi
Dode vader

Maartje Roos
Anemone coronaria

DEFINITIEVE FLAUWTE

Sterven wordt overdreven, in allerlei opzichten. Allereerst wordt de moeilijkheidsgraad zwaar overschat: tot nog toe is het ook voor de grootst mogelijke sufferd haalbaar gebleken om zich over die hindernis heen te werken en vervolgens aan de andere kant van het hek in de dood neer te ploffen. Waarmee we meteen met het valse beeld van een hindernis zitten, want een stervende hoeft immers nergens overheen, hij mag juist, nee hij gaat juist alle verdere hindernissen uit de weg en zijgt ineen voor een imaginair drempeltje van nul centimeter hoog. In dit beeld zit nog te veel richting, alsof een stervende de kant van de dood uit slentert, ergens heen gaat. Als er dan toch gegaan moet worden, laten we dan zeggen dat de stervende achteruit loopt, rug naar de dood en blik op het leven gericht. Wat zou er de andere kant op kijkend immers te zien zijn? Sterven is geen hindernis nemen, is niet ergens overheen klimmen, het is als flauwvallen, maar dan wel een definitieve flauwte, waaruit je niet meer bij komt. Slapen, noemde Shakespeare die toestand, maar voegde daaraan toe ‘perchance to dream’, ‘als ’t maar bij slapen blijft’!

Een tweede opzicht waarin sterven overdreven wordt is de duidelijkheid van de overgang. Als ze eenmaal dood zijn, blijkt dat gestorvenen iets zo onvoorstelbaars hebben verricht, dat het haast niet zo kan zijn of daar moet een knal of een lichtflits bij te pas zijn gekomen.

In Elsschots *Kaas* beschrijft de onfortuinlijke Frans Laarmans zijn zeer oude moeder als ‘een uitgaande lamp die dreigt te ontploffen bij wijze van afscheid.’ Zo luid sterft ze echter niet. Ze glijdt gewoon weg, al had Laarmans graag iets anders gezien, ‘want hoe ik haar innerlijk ook bevel gaf rechtop te komen zitten en de hele bende met haar geduchte glimlach uiteen te drijven, het mocht niet baten. Zij lag zo steil als

Allie van Altena
Antibodies

Allie van Altena
Antibodies

Dood zijn duurt zo lang
Het is niet fijn om dood te zijn.
Soms maakt me dat een beetje bang.
Het doet geen pijn om dood te zijn,
maar dood zijn duurt zo lang.

Als je dood bent, droom je dan?
En waar droom je dan wel van?

Droom je dat je in je straat
langzaam op een trommel slaat?
Dat iemand je geroepen heeft?
Droom je dat je leeft?

Maar ach, wat maak ik me toch naar,
het duurt bij mij nog honderd jaar
voor ik een keertje dood zal gaan.

Ik laat vannacht een lampje aan.

Christiaan Kuitwaard
uit de serie: White Box Paintings

